

A photograph of a person's legs and feet as they walk on a rugged, moss-covered rocky path. The path is bordered by a shallow stream of water that reflects the surrounding environment. The scene is set in a natural, outdoor environment with grey rocks and vibrant green moss.

RUSMEDELSPOLITISKA PROGRAMMET 2024

SFP:S RUSMEDELSPOLITISKA PROGRAM

- 4 FÖREBYGGANDE ARBETE
- 7 VÅRD AV PERSONER SOM LIDER AV MISSBRUK
- 9 LÄKEMEDELSBEROENDE
- 9 NIKOTINPRODUKTER
- 10 ALKOHOL
- 10 ORGANISERAD BROTTSLIGHET
- 11 SAMMANFATTNINGSVIS

INTRODUKTION

Svenska folkpartiet i Finland vill att alla i vårt land mår bra och får den vård och stöd de behöver. Förebyggandet av rusmedelsberoende och -problem är därför en viktig del av socialpolitiken i vårt land.

Missbruk av rusmedel är ett problem vars hantering kräver resurser. Även om de flesta inte får problem med användning av rusmedel kan vem som helst drabbas av en beroendesjukdom. Alkohol och droger orsakar ofta allvarliga hälsoproblem hos dem som lider av missbruk, och långvarig användning leder i många fall till marginalisering, svåra hälsoproblem eller i värsta fall död.

I detta program syftar vi med droger till alla preparat och rusmedel som ger rus och är beroendeframkallande, med undantag för lagliga rusmedel såsom alkohol och nikotin. Till droger räknas även narkotika och läkemedel samt icke-syntetiska droger såsom cannabis. All narkotika är droger, men alla läkemedel är inte narkotika.

Beroende är ett växande problem i Finland. Den fysiologiska reaktionen i hjärnan för beroendet är likadan oberoende av vad man är beroende av. När ett beroende påverkar ens vardagliga liv och riskerar ens hälsa kan man tala om en form av sjukdom. Som alla andra sjukdomar är det viktigt att man då får vård och stöd för att må bättre.

Målet med SFP:s rusmedelspolitik är att minimera skadan rusmedel förorsakar. Vi strävar till att förebygga och minska riskerna, problem och skador som förorsakas av missbruk i alla åldersgrupper i hela samhället. Vi tror också på individens självbestämmanderätt och allas rätt att få bestämma över sin kropp och sitt liv. Samtidigt är balansen mellan frihet och ansvar viktig. Vi vet att vård av missbruk och beroende samt hantering av övriga följder, som brottslighet, kräver resurser av samhället, och därför behöver vi aktivt motverka att missbruk uppstår. Därtill medför det lidande för både missbrukaren själv samt närstående.

SFP vill att åtgärdernas tyngdpunkt vid missbruk ska ligga på förebyggande vård för tidigt ingripande. Åtgärderna ska basera sig på fakta och forskning. Missbruk ska behandlas ur ett vårdperspektiv där målet ska vara att människor inte insjuknar i ett beroende och att personer som fallit offer för missbruk ska komma ifrån sitt beroende. Vård måste vara lättare tillgängligt än rusmedel. Endast så kan vi effektivt bekämpa användningen av rusmedel och de negativa effekterna på samhället och individen som medföljer.

FÖREBYGGANDE ARBETE

Det bästa sättet att minimera skadeverkningarna från rusmedel är genom förebyggande insatser. SFP anser att den bästa förebyggande politiken är en där människor känner sig trygga och inkluderade i samhället. Samtidigt behöver vi säkerställa att det finns tillgång till vård med låg tröskel, så att det är möjligt att söka hjälp i ett tidigt skede.

Missbruk är ofta kopplat till andra sociala utmaningar eller mentalt illamående. Till exempel mobbning, utslagning, utanförskap eller missbruk i familjen kan leda till missbruk av rusmedel. Insjuknande i ett beroende kan dock drabba vem som helst. Det är därför viktigt att tackla problematiken med rusmedelsberoende och missbruk som en helhet och se till att myndigheter har förutsättningar att samarbeta för att minimera skadeverkningarna både för individen, medberoende närstående och samhället. Vi stöder en terapigaranti som ger alla rätt till en första träff inom en rimlig tid. Vi vill se att alla välfärdsområden och kommuner har en koordinator för rusmedelsförebyggande arbete för att säkerställa att den förebyggande rusmedelspolitiken är en del av en bred hälso-, välfärds- och trygghetspolitik. Vi vill se mer arbete för att förbättra färdigheterna i livshandling, speciellt i skolor och läroanstalter och en tydligare satsning på att ge barn och unga verktyg för att bygga självkänsla och självförtroende.

Problemen med beroende och missbruk är oftast mångfacetterade. För att kunna göra goda faktabaserade beslut måste därför även tvärvetenskaplig forskning av hög kvalitet stå som grund för besluten. Vi vill att man satsar mer på tvärvetenskaplig forskning kring beroende och missbruk samt vårdmetoder för att hitta nya lösningar. Genom dessa satsningar kan vi skapa effektiva redskap för att förebygga och ingripa tidigt i fall av missbruk.

En central del av de förebyggande insatserna är upplysning, speciellt bland barn och unga. Vi vill att alla barn och unga har en bra förståelse för riskerna med rusmedel och de rätta verktygen för att göra sunda val i livet. Det är viktigt att föra en öppen dialog med unga om missbruk och beroende. Barn och unga måste känna sig bekväma med att tala om beroende och missbruk med trygga vuxna, vänner och familj. Barn och unga behöver regelbunden möjlighet att reflektera över och diskutera livets utmaningar för att kunna utveckla sin förmåga att hantera dem. Vi vill säkerställa att skolor och läroanstalter genomför förebyggande rusmedelsarbete som är forskningsbaserat och av hög kvalitet. Samtidigt ska även hela befolkningen få en ökad förståelse för att missbruk av rusmedel ofta handlar om ett medicinskt beroende som inte ska stigmatiseras. Stigmatisering av

beroende och missbruk kan höja på tröskeln att söka vård och hjälp. Vi vill istället att det ska vara så lätt som möjligt att söka vård och hjälp för missbruk. Vi måste säkerställa att man inte behöver vara rädd för att straffas då man tillkallar hjälp i nödsituationer.

Missbruk går ofta i arv, vilket gör det förebyggande arbetet allt viktigare. Vi måste bli bättre på att identifiera riskgrupper. För det krävs ett bredare kunnande kring missbruk och beroende inte bara i samhället i stort, utan även inom vården, skolan och barnskyddet. Detta är avgörande för att kunna förebygga missbruk på ett bredare plan. Tjänster såsom kamratstöddgrupper där man får kontakt med tidigare missbrukare som själva har erfarenhet av att ta sig ur missbruket kan vara till stor hjälp. Det är viktigt att missbrukartjänster också erbjuds åt minderåriga som är i anstaltsvård på ett barnhem, skolhem eller annan barnskyddsanstalt.

VÅRD AV PERSONER SOM LIDER AV MISSBRUK

När en person utvecklat ett beroende av rusmedel som resulterar i ett missbruk är det viktigt att personen har en reell möjlighet till vård. Vid missbruk av droger ska en person behandlas som en person med en beroendesjukdom och inte som en kriminell.

SFP anser att personer som lider av missbruk ska få den vård och det stöd de är i behov av. Det ska finnas god tillgång till låg-tröskelmottagningar där man får vård och stöd för sitt beroende. Målet med vården måste vara att personen blir fri sitt beroende. Beroendevården kan även hjälpa en människa leva ett människovärdigt liv.

Det är viktigt att agera snabbt när en person visar en vilja för behandling och vård. Långa vårdköer kan innebära att personer förlorar sin motivation innan de får behandling, vilket minskar deras chanser att tillfriskna. Minimivårdtiden inom missbrukarvården ska vara tillräckligt lång. Långsiktiga vårdplaner och fungerande vårdstigar är avgörande för framgångsrik rehabilitering.

Tillgången till vård på både svenska och finska är viktig. Språket spelar en stor roll i hur väl en person kan kommunicera sina behov, förstå behandlingen och känna sig trygg i vården. När vården erbjuds på modersmålet kan det öka både personens delaktighet och behandlingsresultat, särskilt inom missbrukarvården där känslor är viktiga.

I allvarliga fall där personer lider av ett starkt beroende av droger ska det även finnas verktyg och vårdmetoder för att minimera skadeverkningarna. För att minska på dödsfall relaterat till överdosering av droger förespråkar vi införandet av så kallade övervakade brukarrum.

Övervakade brukarrum är en mångsidig hälsorådgivningspunkt där personen som har ett missbruksproblem kan inta en drog under övervakning av sjukvårdspersonal. Brukarrum minskar risken för överdosering och infektioner samt motverkar spridning av sjukdomar. I dessa utrymmen ska det även vara möjligt att identifiera den drog man har med sig för att personen som ämnar inta drogen ska kunna försäkra sig om att man vet vad det är man intar. Personen som lider av missbrukarproblem kommer på dessa ställen i kontakt med hälsovårdspersonal som kan hjälpa personen att påbörja en process för att bli fri från sitt beroende. I och med att allt fler personer i Finland avlider till följd av en överdos vill vi ta i bruk möjliga antidoter, såsom naloxon, som privatpersoner, vård- och räddningspersonal samt polisen lätt kan använda för att häva en överdos. I Finland sker de flesta överdoser som resultat av blandförgiftning som kan uppstå en tid efter intagningen av drogen. Naloxon och dylika läkemedel bör därför vara mer lättillgängliga för att minimera antalet dödsfall till följd av överdosering. Även användning av digitala lösningar, såsom armband som mäter vitala kroppssignaler och skickar en alarmsignal ifall det syns spår av överdos, kunde effektivt minska på mängden dödsfall inom riskgrupper.

Opiatbaserade droger är mycket beroende-framkallande och det är väldigt svårt för en person som lider av missbruk av opiatbaserade droger att bli fri från sitt beroende. Det är därför mycket viktigt att det inom missbrukarvården finns tillräckligt med resurser så att de som är i behov av substitutionsbehandling får den vård de behöver. Substitutionsbehandling är en behandlingsform där personen som lider av missbruk får ett substitut, såsom buprenorfin, från en klinik för att stävja behovet av den drog man är beroende av. Behandlingsformen är effektiv och en av de viktigaste metoderna för att förebygga dödsfall vid droganvändning. Det långsiktiga målet ska vara att man kan trappa ner substitutionsbehandlingen för att till sist bli fri från beroendet. För det krävs extra stödtjänster och nära samarbete med vårdpersonal.

Arbetshälsovården har även en viktig roll när det kommer till vård och tidigt ingripande. Om arbetstagaren känner sig trygg i att man kan få hjälp av arbetsgivaren kan man effektivt komma åt beroende i ett tidigt skede. Genom tidiga insatser och stöd kan man förebygga att problemen blir värre och att det börjar påverka arbetsförmågan negativt. Den tredje sektorn, som omfattar frivilligorganisationer och ideella föreningar, spelar en viktig roll i missbrukarvården och rehabiliteringen. Dessa organisationer erbjuder ofta specialiserad hjälp som kompletterar den offentliga vården, exempelvis genom kamratstöd, mentalvårdstjänster och riktade insatser för särskilda grupper. Tredje sektorn fungerar som ett värdefullt komplement till den offentliga vården, och deras insatser på svenska kan vara avgörande för att svenskspråkiga personer ska få tillgång till stöd och vård.

Personer som är närstående till dem som lider av beroende och missbruk är också utsatta och behöver stöd. Medberoende kan vara svårbehandlat, eftersom det handlar om beteendemönster som inte försvinner när missbruket stoppas. Den medberoende känner ofta ett ansvar att ta hand om den beroende. Genom att hjälpa gör man det lättare för missbrukaren att fortsätta missbruket utan att behöva möta konsekvenserna, medan den medberoende får ta hand om problemen. För att bryta medberoendet är det viktigt att den medberoende får stöd, exempelvis genom samtalsterapi eller stödgrupper där man får träffa andra i liknande situationer. Professionell hjälp kan också behövas för att lära sig sätta gränser och sluta möjliggöra den närståendes beteende. Det är också viktigt att fokus flyttas till att ta hand om sig själv och sitt eget välmående. För många kan vård för den som lider av medberoende vara första steget för den beroende att själv söka vård.

LÄKEMEDELSBEROENDE

Missbruk av läkemedel, särskilt receptbelagda läkemedel, är ett växande problem även i Finland. Opioidbaserade smärtstillande medel och lugnande preparat tillhör de läkemedel som ofta missbrukas på grund av deras psykoaktiva effekter. Missbruk av opioider kan leda till fysiskt beroende och allvarliga hälsoproblem, vilket kräver effektiva åtgärder inom vården. Även om receptfria läkemedel inte är lika starka som de receptbelagda, finns det risker med missbruk av vissa receptfria läkemedel, exempelvis de som innehåller kodein eller sövande antihistaminer.

Läkemedelsmissbruk kan förekomma i alla åldersgrupper, men det finns en särskild oro kring äldre personer som kan utveckla ett beroende av exempelvis lugnande medel. Det är därför viktigt att läkemedelshandlingen övervakas noggrant. Finland har redan etablerat ett system för övervakning av försäljningen och användningen av receptbelagda läkemedel, inklusive elektroniska recept och mekanismer för att upptäcka oegentligheter eller missbruk.

NIKOTINPRODUKTER

Tobaks- och nikotinprodukter innehåller hälsoskadliga ämnen som är mycket beroende-framkallande. SFP förespråkar en sund nikotinpolitik. Marknaden för nikotinprodukter kommer att finnas också i fortsättningen, men det långsiktiga målet är och ska vara utfasningen av skadliga nikotinprodukter. Vi ska behålla rätten att reglera tobaks- och nikotinprodukter och detta kan vi endast göra genom att det existerar en laglig marknad för dem. På detta sätt kan vi minska på smuggling och olaglig handel av nikotinprodukter samtidigt som vi kan få skatteintäkter från den lagliga handeln. Skatteintäkter från nikotinprodukter ska användas för att stärka den preventiva vården samt vårda de skador som användningen medför. Vi vill att stöd för att sluta använda nikotinprodukter finns tillgängligt från hälsovården och företagshälsovården. Särskilt stöd bör riktas till behandling av nikotinberoende hos personer i en socioekonomiskt utsatt position.

ALKOHOL

Alkoholkonsumtion orsakar sociala och hälsomässiga problem, såsom ekonomiska svårigheter, familjekonflikter och sjukdomar, vilket påverkar både individer och samhälle negativt. Alkoholrelaterade dödsfall är fortfarande ett omfattande problem, särskilt bland äldre, där dödligheten ligger kvar på en hög nivå. Dessutom orsakar alkohol olyckor och kroniska hälsoproblem som drabbar många direkt eller indirekt.

I Finland spelar alkohol ofta en roll i situationer där det förekommer våld i såväl hemmet som på offentliga platser. SFP vill se en balanserad debatt kring alkohol där man har förståelse för sociala utmaningar och hälsoproblem som alkohol och alkoholberoende för med sig. Samtidigt värnar vi om människors ansvar för sig själv och sin egen hälsa. Vi vill se en alkoholkultur där riskerna minimeras samtidigt som friheten och människors egna val betonas.

ORGANISERAD BROTTSLIGHET

En central del av rusmedelspolitiken har varit och ska fortsättningsvis vara att strypa illegal handel. Genom att minska på utbudet av illegala droger kan vi även minska på skadorna som följer. Genom att stärka tullens och polisens resurser och kompetens kan vi effektivt spåra och bekämpa organiserade nätverk som är inblandade i drogkriminalitet. Vi vill stärka samarbetet och informationsdelningen med andra länder för att gemensamt tackla och förebygga kriminella nätverk. Detta är viktigt i och med att kriminella nätverk idag i allt högre grad verkar över landsgränser.

Genom att samarbeta och bygga täta partnerskap med myndigheter från andra länder och internationella organisationer kan

vi dra full nytta av de gemensamma resurserna. På det sättet ökar vi även våra möjligheter att effektivt bekämpa organiserad brottslighet.

Missbrukarvård i fängelser är särskilt viktigt eftersom många fångar har en historia av beroende. Missbrukarvårdens fortsättning och substitutionsbehandling i fängelser är viktig för rehabilitering och återanpassning i samhället efter avtjänat straff. Att kunna erbjuda vård på båda nationalspråken i fängelser är nödvändigt för att alla fångar ska få en rättvis och effektiv behandling. Vård i fängelser på sitt modersmål bidrar till en bättre rehabiliteringsprocess och stöd för återanpassning till samhället.

SAMMANFATTNINGSVIS

SFP vill:

- att den förebyggande vården prioriteras och att social- och hälsovårdspersonalen ges tillräckliga resurser att utföra sitt arbete
- att man ska kunna få mentalvård även om man lider av missbruk
- öka resurserna för tvärvetenskaplig forskning kring rusmedel och beroende
- öka samarbetet mellan olika myndigheter gällande vård och hantering av personer som lider av missbruk
- införa brukarrum
- förbättra tillgången till lågtröskelmottagningar
- att minimivårdtiden inom missbrukarvården ska vara tillräckligt lång
- att varje kommun och välfärdsområde ska ha en koordinator som ansvarar för rusmedelsvården
- att familjen och närstående till en person som lider av missbruk erbjuds stöd och samtalshjälp
- att Finland själv ska kunna reglera nikotinprodukter såsom nikotinpåsar och tobak
- främja upplysningsverksamhet med målsättning att påverka konsumentbeteendet i en riktning så att totalkonsumtionen och alkoholens skadeverknings minskar
- att det är lättare att få tag på läkemedel såsom naloxon och att fler personer kan använda det vid fall av överdosering
- att substitutionsbehandling är lättillgänglig för alla som behöver tjänsten
- stärka internationella partnerskap för att tackla organiserad brottslighet
- trygga tullens och polisens resurser att Finland har ett uttalat mål med noll drogrelaterade dödsfall
- se en fortsatt noggrann övervakning av försäljning och användningen av läkemedel
- ta i bruk digitala armband som larmar då en person i riskgruppen visar tecken på en överdos
- att missbrukarvården i fängelser fungerar
- att vården för gravida med missbruksproblem ska utvecklas
- att alla barn och unga har en bra förståelse för riskerna med rusmedel.

